

		оптимальним для страхової компанії буде дотримання такої структури пасивів: власний капітал — не менше 50 %, страхові резерви — 40 %, поточні зобов'язання — 10 %. Можна очікувати збільшення рентабельності власного капіталу, порівняно з попереднім періодом, через зменшення його питомої ваги в пасивах
Зростання	Агресивний	Даний період характеризуватиметься підвищеними темпами розвитку ринку страхування в Україні. Тому для забезпечення потреб конкуренції страховій компанії необхідно буде, окрім внутрішнього фінансування, залучати кошти ззовні. При цьому об'єктивно страхові резерви зростатимуть швидше, ніж власний капітал. Для цього страхова компанія для фінансування усе зростаючих потреб може емітувати облігації або отримувати довгострокове банківське фінансування. Ця структура пасивів у цьому періоді може мати такий вигляд: власний капітал — не менше 30 %, страхові резерви — 40—50 %, інші довгострокові зобов'язання — 10—20 %, поточні зобов'язання — 10 %. Фінансовому менеджменту компанії необхідно не допускати надмірного зростання витрат, пов'язаних з процесом розширення обсягів діяльності (як це було перед кризою 2008—2009 рр.).

Саме неврахування менеджментом багатьох страхових компаній ризику стрімких негативних змін у зовнішньому економічному середовищі викликало ряд серйозних фінансових проблем, які часто закінчувалися банкрутством страховиків. Підняті в статті питання потребують детальних наукових досліджень у таких напрямках, як організація інвестиційної діяльності страховиків з урахуванням фактору економічної нестабільності, формування спеціальних фондів фінансування превентивних заходів, розробка моделей стресс-тестування фінансового стану страхових компаній, організація схем санації.

Література

1. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг в Україні. — Сайт у мережі Інтернет. — www.dfp.gov.ua
2. Гальчинський А. С. Криза і цикли світового розвитку. — К.: АДЕФ — Україна, 2009. — 392 с.

Стаття надійшла до редакції 18.05. 2010 р.

УДК 336.14.352

І. О. Філімошкіна,
асистент кафедри фінансів,
ДВНЗ “КНЕУ імені Вадима Гетьмана”

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

В статье проанализированы различные подходы к определению сущности финансовых ресурсов. Представлено авторское определение термина "финансовые ресурсы" и "финансовые ресурсы местных органов власти", выделены их признаки, проведена классификация.

Ключевые слова: *финансовые ресурсы, финансовые ресурсы местных органов власти, местные органы власти, централизованные финансовые ресурсы, децентрализованные финансовые ресурсы.*

In this article the author gives different approaches concerning the determination of the essence of financial resources. The author describes the nature of the "financial resources" and "financial resources of local authorities", their features and classification.

Keywords: *financial resources, financial resources of local authorities, local authorities, centralized financial resources, decentralized financial resources.*

У статті проаналізовані різні підходи до визначення сутності фінансових ресурсів. Наведено авторське визначення терміна "фінансові ресурси" та "фінансові ресурси місцевих органів влади", вказані їх ознаки, проведена класифікація.

Ключові слова: *фінансові ресурси, фінансові ресурси місцевих органів влади, місцеві органи влади, централізовані фінансові ресурси, децентралізовані фінансові ресурси.*

Демократизація державного устрою передбачає децентралізацією державного управління. За цих умов важливого значення набувають фінансові ресурси місцевих органів влади. Але на практиці важко визначити обсяг фінансових ресурсів місцевих органів влади, оскільки немає чіткого визначення понять "фінансові ресурси місцевих органів влади" та "фінансові ресурси" взагалі.

Вагомий внесок у дослідження сутності та складових фінансових ресурсів місцевих органів влади зробили такі вітчизняні вчені, як П. К. Бечко, А. Є. Буряченко, С. І. Варга, М. А. Гапонюк, К. М. Владимиров, О. П. Кириленко, О. Ф. Рогальський, О. Р. Романенко, О. Б. Суховірська, Н. Г. Чуйко та іш. Подальшого наукового обґрунтування потребують теоретичні підходи до визначення сутності та складу фінансових ресурсів місцевих органів влади, методичні підходи до їх класифікації.

Метою статті є визначення сутності, ключових ознак, складових і напрямів класифікації фінансових ресурсів місцевих органів влади шляхом уніфікації існуючих теоретико-методичних підходів, з урахуванням потреб практичного життя та діючої в Україні нормативно-правової бази.

Перш ніж досліджувати сутність і складові фінансових ресурсів місцевих органів влади, необхідно з'ясувати, що таке фінансові ресурси взагалі. Незважаючи на те, що фінансові ресурси є однією з найуживаніших дефініцій у категоріально-понятійному апараті економічної науки та практиці фінансового менеджменту, єдиної точки зору щодо змісту та економічної інтерпретації сутності фінансових ресурсів немає [1, с. 129—131; 2, с. 53; 3, с. 41; 4, с. 129; 5, с. 99—101].

У поглядах щодо визначення сутності фінансових ресурсів можна виділити два підходи — макроекономічний та мікроекономічний [2, с. 54; 3, с. 39; 4, с. 131].

Для макроекономічного підходу (його розділяли А. М. Бірман, О. Д. Василик, М. Г. Сичов та ін.) характерні такі особливості:

1) базується на розподільчій концепції фінансів — походження фінансових ресурсів пов'язане з результатами розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу;

2) домінуюча роль держави у створенні та використанні фінансових ресурсів;

3) фінансові ресурси існують у фондовій формі;

4) фінансові ресурси мають цільове призначення;

5) фінансові ресурси спрямовуються на задоволення суспільних потреб.

Мікроекономічний підхід щодо визначення сутності фінансових ресурсів (до нього більш схильні В. К. Сенчагов, Д. С. Моляков, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін та ін.) характеризується такими особливостями:

1) базується на відтворювальній концепції фінансів — фінансові ресурси присутні не тільки на стадіях розподілу та перерозподілу, а й на стадіях виробництва та обміну [4, с. 134];

2) фінансові ресурси є не тільки результатом розподілу валового внутрішнього продукту, а й передумовою його створення [1, с. 131];

3) виникнення фінансових ресурсів має об'єктивну природу і не залежить від державного регулювання;

4) фінансові ресурси можуть існувати як у фондовій, так і у не фондовій формі, можуть мати як цільове, так і загальне призначення;

5) фінансові ресурси обслуговують відтворювальний процес.

Аналіз наведених підходів доводить, що існують суттєві відмінності між фінансовими ресурсами на макроекономічному та

мікроекономічному рівнях і об'єднати в одному визначенні фінансові ресурси держави та фінансові ресурси підприємств украї складно [4, с. 133]. Тому при з'ясуванні сутності фінансових ресурсів доцільно виходити із найзагальніших характеристик цієї дефініції.

Під фінансовими ресурсами треба розуміти кошти, що використовуються певними суб'єктами (державними та місцевими органами влади, суб'єктами господарювання, населенням) для здійснення їх діяльності. Таке розширене тлумачення дозволить виключити теоретичні дискусії та сконцентрувати увагу на проблемах ефективного використання фінансових ресурсів.

Фінансові ресурси можна відокремити від ресурсів інших видів за такими ознаками:

- мають вартісну форму;
- є зовнішньою формою прояву розподільчих відносин;
- обслуговують відтворювальний процес, відображаючи рух вартості та його результат, але не приймають безпосередньої участі у виробничому процесі;
- забезпечують платоспроможність економічних суб'єктів [1, с. 131];
- мають унікальну трансформаційну спроможність — здатність перетворюватися в ресурси інших видів [4, с. 137];
- можуть бути самостійним джерелом доходу [4, с. 140].

Фінансові ресурси місцевих органів влади — це кошти, що використовуються місцевими органами влади для виконання покладених на них функцій і завдань.

Місцеві органи влади функціонують на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць і поділяються на дві групи — місцеві органи державної виконавчої влади і органи місцевого самоврядування. Функції та повноваження місцевих органів влади в Україні визначені в Законах України “Про місцеве самоврядування”, “Про місцеві державні адміністрації”, “Про Верховну Раду Автономної Республіки Крим”. Для виконання покладених на них функцій місцеві органи влади потребують певних фінансових ресурсів. Тому вкрай важливим є визначення складу фінансових ресурсів місцевих органів влади.

Так, О. Б. Суховірська складовими фінансових ресурсів місцевих органів влади зазначає: кошти місцевого бюджету,

муніципальні позабюджетні фонди, фінансові ресурси підприємств комунальної власності [6, с. 62].

О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн до складу фінансових ресурсів місцевих органів влади відносять місцеві бюджети, резервні, позабюджетні, валютні та цільові фонди, фонди грошових ресурсів комунальних підприємств, ресурси, що залучаються у вигляді банківських кредитів, від розміщення місцевих позик та ін. [7, с. 168].

Інша група дослідників — П. К. Бечко, О. В. Ролінський, О. П. Кириленко, — до фінансових ресурсів місцевих органів влади зараховують: доходи місцевих бюджетів, кошти цільових фондів, фінансові ресурси підприємств комунальної форми власності, благодійні, спонсорські внески, пожертвування та інші ресурси, передбачені законодавством [8, с. 32; 9, с. 148].

На думку К. М. Владимірова, Н. Г. Чуйко та О. Ф. Рогальського, складовими елементами місцевих фінансових ресурсів є місцеві бюджети та фінансові ресурси підприємств, організацій і установ комунальної форми власності [10, с. 26].

Такої позиції дотримуються М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко, А. А. Славкова. За їх визначенням до складу місцевих фінансових ресурсів входять: місцеві бюджети та фінансові ресурси підприємств, організацій та установ комунальної форми власності [11, с. 31].

Аналізуючи наведені підходи, можна зробити узагальнюючий висновок. До складу фінансових ресурсів місцевих органів влади треба відносити доходи місцевих бюджетів (макрорівень) і фінансові ресурси підприємств, установ і організацій комунальної форми власності (мікрорівень). Кошти цільових фондів, кредитні ресурси, благодійні, спонсорські внески та пожертвування, відповідно до Бюджетного Кодексу України, є частиною доходів місцевих бюджетів, а не самостійними складовими фінансових ресурсів місцевих органів влади [12]. До фінансових ресурсів місцевих органів влади слід відносити не сам місцевий бюджет, а тільки його доходи. Фінансові ресурси підприємств, установ і організацій комунальної форми власності мають враховуватися без надходжень з місцевого бюджету (дотацій, субвенцій тощо).

Для ефективного управління процесами формування та використання фінансових ресурсів місцевих органів влади необхідно провести їх класифікацію, науково обґрунтовану та практично корисну.

О. П. Кириленко пропонує класифікувати фінансові ресурси місцевих органів влади залежно від місця їх формування на власні, сформовані на підпорядкованій території, та створені на інших територіях [9, с. 148]. С. І. Варга вважає, що фінансові ресурси територіальних громад підлягають класифікації: за характером формування — на власні та залучені, у тому числі позичкові; за характером використання — на універсальні та цільові [13, с. 32]. О. Б. Суховірська пропонує класифікувати фінансові ресурси місцевих органів влади за методом створення [6, с. 63]. Враховуючі особливості формування і використання фінансових ресурсів місцевих органів влади, слід розширити перелік зазначених класифікаційних ознак.

Так, І. І. Чуницька при розробці класифікації фінансових ресурсів держави вважає за необхідне враховувати сектор походження та напрям використання [14, с. 31]. В. М. Опарін серед класифікаційних ознак фінансових ресурсів виділяє наступні: за кругообігом, за використанням [1, с. 136]. Дані ознаки можуть бути використані при класифікації фінансових ресурсів місцевих органів влади.

Класифікацію фінансових ресурсів місцевих органів влади доцільно проводити за напрямками, наведеними в табл. 1.

Таблиця 1

КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Ознака класифікації	Види фінансових ресурсів
1. За рівнем формування	— централізовані (доходи місцевих бюджетів) — децентралізовані (фінансові ресурси підприємств, установ і організацій комунальної форми власності)
2. За місцем формування	— внутрішні (сформовані на території підпорядкованої адміністративно-територіальної одиниці) — зовнішні (сформовані на території інших адміністративно-територіальних одиниць)
3. За джерелами формування	— власні (доходи другого кошика загального фонду місцевих бюджетів, доходи спеціального фонду місцевих бюджетів, власний капітал підприємств, установ і організацій комунальної форми власності) — позичені (отримані кредити та облігаційні позики) — залучені (доходи першого кошика місцевих бюджетів, офіційні трансферти, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, отримані аванси, векселі видані, поточні зобов'язання за

	розрахунками з бюджетом, з цільовими фондами, за оплатою праці тощо)
4. За методами формування	— створені в адміністративному порядку (в результаті розмежування майна державної та комунальної власності) — створені фіскальним методом (податкові надходження місцевих бюджетів, офіційні трансферти) — створені на ринкових засадах (придбане в комунальну власність майно, доходи місцевих бюджетів від операцій з капіталом, отримані позики) — створені на добровільних засадах (добровільні внески та пожертвування)

Закінчення табл. 1

Ознака класифікації	Види фінансових ресурсів
5. За рівнем доступності	— наявні, що можуть бути використані в поточному періоді (залишки на єдиному казначейському рахунку, прибуток, амортизаційні відрахування, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги тощо) — потенційні (доходи від реалізації майна комунальної власності, заплановані доходи місцевих бюджетів, у тому числі позики)
6. За стадіями кругообігу	— початкові (майно установ комунальної форми власності, статутний капітал підприємств і організацій комунальної форми власності) — функціонуючі (доходи бюджету, позичені та залучені кошти) — нагромаджені (залишки на єдиному казначейському рахунку за результатом виконання місцевих бюджетів, нерозподілений прибуток, додатковий і резервний капітал підприємств і організацій комунальної форми власності)
7. За цільовим призначенням	— загального призначення — цільового призначення — резервні кошти
8. За економічним призначенням	— спрямовані на поточні потреби (доходи поточного бюджету місцевих бюджетів, оборотні активи підприємств, установ і організацій комунальної форми власності) — спрямовані на інвестиційну діяльність (доходи бюджету розвитку місцевих бюджетів, необоротні активи підприємств, установ і організацій комунальної форми власності)
9. За функціональним призначенням	— обслуговують державне управління та місцеве самоврядування — обслуговують соціальну сферу

Запропонована класифікація фінансових ресурсів місцевих органів влади дозволить впорядкувати кошти, що знаходяться у розпорядженні місцевих органів, та буде сприяти підвищенню ефективності їхнього формування та використання.

Отже, фінансові ресурси місцевих органів влади можна визначити як сукупність коштів, що використовуються місцевими органами влади для виконання покладених на них функцій і завдань. Призначенням фінансових ресурсів місцевих органів влади є забезпечення платоспроможності місцевих органів влади та обслуговування відтворювального процесу на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць.

До складу фінансових ресурсів місцевих органів влади необхідно віднести доходи місцевих бюджетів і фінансові ресурси підприємств, установ і організацій комунальної форми власності. Для підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів місцевих органів влади їх доцільно класифікувати за наступними ознаками: за рівнем, місцем, джерелом і методами формування; за рівнем доступності; за стадіями кругообігу; за цільовим, економічним та функціональним призначенням. Напрямами подальших досліджень має бути аналіз особливостей формування та використання фінансових ресурсів місцевих органів влади в розрізі зазначених класифікаційних ознак.

Література

1. *Опарін В.* Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. — Вид. 2-ге, без змін. — К.: КНЕУ, 2006. — 240 с.
2. *Поддєрьогін А. М., Угляренко О. М.* Сутність та джерела формування фінансових ресурсів підприємств // Академічний огляд. — 2006. — № 1. — С. 53—59.
3. *Рендович П. М.* Теоретико-ретроспективні підходи до поняття “фінансові ресурси” // Формування ринкових відносин в Україні. — 2007. — № 9 (76). — С. 38—42.
4. *Стецюк А. П.* Економічна суть фінансових ресурсів // Фінанси України. — 2007. — № 1. — С. 129—143.
5. *Теорія фінансів: Підручник / За заг. ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія.* — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с.

6. Суховірська О. Б. Фінансові ресурси місцевих органів влади // Фінанси України. — 2002. — № 11. — С. 61—67.
7. Фінанси: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. — 2-ге вид., перероб. і доп. / О. Р. Романенко, С. Я. Огородник, М. С. Зязюн, А. А. Славкова. — К.: КНЕУ, 2003. — 387 с.
8. Бечко П. К., Ролінський О. В. Місцеві фінанси: Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 192 с.
9. Місцеві фінанси: Підручник / За заг. ред. О. П. Кириленко. — К.: Знання, 2006. — 677 с.
10. Владимиров К. М., Чуйко Н. Г., Рогальський О. Ф. Місцеві фінанси: Навч. посібник. — Херсон: Олди-плюс, 2006. — 352 с.
11. Місцеві фінанси: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / М. А. Гапонюк, В. П. Яцюта, А. Є. Буряченко, А. А. Славкова. — К.: КНЕУ, 2002. — 184 с.
12. Бюджетний Кодекс України: Закон України від 21.06.2001 р. № 2542-III: станом на 1 січня 2010 р. / Верховна Рада України. — Сайт у мережі Internet. — <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
13. Варга С. І. Фінансові ресурси місцевого самоврядування: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит”; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. — К., 2001. — 168 с.
14. Чуницька І. І. Фінансові ресурси як базис формування фінансового потенціалу // Економіка та держава. — 2007. — № 5. — С. 29—31.

Стаття надійшла до редакції 14.05. 2010 р.

УДК 336.71

С. І. Ходакевич,

канд. екон. наук, доц.,
доцент кафедри банківської справи,
ДВНЗ “КНЕУ імені Вадима Гетьмана”

ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В статье рассматривается вопрос о незавершенности институционального развития банковской системы Украины. Предлагается трансформировать банковскую систему в трёхуровневую.

Ключевые слова: банковская система, специализированный банк, кредитная кооперация, государственный банк, капитализация, консолидация.

The incompleteness of the institutional development of Ukrainian banking system is discussed in the article. It is offered to transform the banking system into the three level one.